

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$, an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

© ©

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

© ©

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Conferența episcopescă din Blaj.

Conferența episcopilor noștri, ținută în zilele 25—26 Aprilie n. s'a ocupat — după cum din izvor bine informat ni-se comunică — de afaceri, cari de o potrivă interesează toate diecezele provinciei noastre bisericești. Într'altele s'a satorit procedura comună de urmat la plănuita revizuire a Bulei «Christifideles»; s'a ficsat îndreptățirea preoților trecuți dela noi la noua dieceză, de a participa la fondurile de ajutorare ale dieceselor românești, la cari acei preoți au contribuit cu taxele lor — dar așa că până cât vor fi în viață vor avea să contribuiască și pe mai departe la acelea —; s'au luat măsuri pentru îngrijirea sufletească a fraților emigrați în statele unite ale Americii de nord; s'a hotărât a-să face nouă demersuri pentru regularea beneficiilor canonicești, cari acum au rămas înapoia salarelor profesionale dela gimnazii și preparandii; s'a luat act despre dobândirea unei biserici și case din Roma dedicate provinciei și ritalui nostru românesc.

Credem, că singur înșirarea acestor obiecte arată în de ajuns însămnătatea conferenței, ale cărei rezultate binecuvântate nici nu vor putea lipsi.

*

Acesta e reasumatul scurt al chestiilor, cari au preocupat conferența episcopescă din 25—26 crt. Sunt tot atâtea lucruri de mare importanță pentru viața noastră bisericească-națională, perspective cari trezesc în noi speranțele unui mai bun viitor, lucruri, cari le solicită

cu stăruință de fier timpul și împrejurările, și a căror importanță se va vedea după aceasta.

Dar ceace ne-a preocupat în deosebi în aceste zile, e chestia revizuirii bulei „Christifideles”. Asistăm de un îndelungat timp la comunicate, și declarații oficiale și semioficiale cari ne pun mereu în perspectivă aceasta uriașă chestie a bisericii noastre și considerăm acum de un bun semn împrejurarea, că revizuirea a format obiectul principal al discuției conferenței episcopicești dela Blaj.

Suntem cel puțin siguri, că revizuirea se face și finalizarea ei nu poate să mai întârzie mult.

Am fost mereu îngrijați de chestia revizuirii și vom fi avut destule motive să fim astfel. Nu putem încă prevedea, dacă va mai fi nevoie de schepticismul nostru pentru viitor. Un lucru însă îl constatăm bucuroși aci: Ideea în sine a revizuirii trebuie să ne inspire senzația unei ameliorări a situații. Cu greu ne vine să credem, că revizuirea solicitată de noi cu atâta stăruință să fie fost încuviințată de forurile competente, fără a ni-se recunoaște și o oarecare îndreptățire la o soluție mulțămitoare din toate punctele de vedere. Conte Te Tisza a declarat de atâtea ori, că în fața pretensiunilor noastre juste va avea dreptă considerări, ar fi deci prematur să judecăm acestor declarații solemne, făcute cu aplombul oficial convenit.

În aceeaș vreme însă a trebuit să auzim și alte veleități, cari au putut să inspire grele nedumeriri sufletelor noastre. E vorba de incorporarea altor parohii de un fel de schimb de marfă, necunoscută încă nouă, de reclamații, cari au trebuit să ne înspăimânte și să ne însufle o adevărată groază în legătură cu revizuirea anunțată. Ne-am

expus atunci nedumeririle noastre cu toată sinceritatea.

Avem deplină convingere, că aceste nedumeriri ale noastre au preocupat și conferența episcopescă de acum, care la rândul său a putut admite revizuirea numai cu o intactă susținere a drepturilor noastre.

Avem toată încrederea în episcopat, care va apăra cu demnitate o cauză atât de mare a bisericii noastre. Sperăm deasemenea, că după experiențele, ce le are guvernul până acuma cu episcopia de Hajdudorogh, se va fi covins, că revizuirea nu se poate face altcum, decât cu totala considerare a drepturilor noastre.

Deputatul Dr. Ștefan C. Pop, intervievat din partea ziarului „Világ”, în chestia procesului dela Sătmar, a declarat între altele următoarele:

— „Episcopia de Hajdudorogh, așa cum a fost constituită, s'a înființat călcându-se drepturile vitale ale bisericii române greco-catolice, așa că nici capii bisericii noastre direct interesați nu au fost ascultați. Faptul acesta întreagă românimea îl consideră ca pe cel mai brutal act de maghiarizare. Antipatia poporului față de episcopia întemeiată în felul acesta, e atât de mare, încât numai mulțămită conducătorilor nu s'au întâmplat catastrofe mai mari. Capii bisericii, deputații, intelectualii români au liniștit poporul, spunându-i de promisiunea guvernului cu retrocedarea comunelor românești. Guvernul promite mereu revizuirea și afirmă, că e condus de acest principiu: să se mențină o episcopie gr.-cat. maghiară deosebită, însă fără jignirea naționalităților.

— Procesul de astăzi e o apariție simtomatică, care reoglindește alipirea neștrămutată a poporului român la biserica și limba sa, totdeodată însă arată nemulțumirea poporului față de orice tendință, care are de scop maghiarizarea. Într'adevăr e lucru revoltător să înlocuiești în liturghie limba vorbită a poporului cu limba greacă moartă. Aceasta o explică și împrejurarea că nu se scoate în evidență importanța politică a acestui proces, pentru că în decursul pertractării nu se caută după cauzele cari au provocat cele întâmplare. Cu toate acestea toți Români — și cei de peste hotare —

se interesează de proces și-i așteaptă sfârșitul. De aceea am venit și noi deputații ca să arătăm cât suntem de solidari cu poporul în toate manifestațiile lui, și cât ținem de mult la revizuirea dreaptă a episcopiei în interesul păcii interne a țării. Apariția noastră nu înseamnă agitație împotriva maghiarimei, ci liniștirea poporului nostru și exprimarea solidarității cu el.

Boala Majestății Sale. Starea sanitară a monarhului s'a mai ameliorat. După o știre din foaia oficioasă, Sâmbăta trecută Majestatea Sa s'a simțit destul de bine. Pulsul și apetitul erau satisfăcătoare. Noaptea a dormit puțin, de seară s'a trezit abia de două ori — din cauza tusei. După miezul nopții inse n'a mai putut să adoarmă, căci tusa îl neliniștea într'una. Peste zi a primit în audiență pe contele Paar, Princesa Maria Valeria, încă s'a depărtat de lângă Marele bolnav, ducându-se în Walsee. Din cauza timpului schimbăcios nu și-a putut face prin parc nici plimbarea obișnuită.

Rusofilismul și românii. Atitudinea partidelor independiste împotriva Triplei-Alianțe și planul contelui Károlyi de a căuta o bază de apropiere între Rusia și Ungaria a produs în presa germană și austriacă o iritație neobicinuită. Presa guvernamentală ungurească a combătut rusofilismul unguresc cu toată vehemența, iar cercurile guvernamentale au fost tare nepăcătose atinse de tactica aceasta nouă a partidului koșutist, care poate compromite tovarășia de arme teuton-maghiară. Partidul koșutist însă nu s'a lăsat înfricat, excursia contelui Károlyi la Petesburg pare a fi hotărâtă. În fața acestora contele Tisza a crezut, că e de oportun, dacă în dieta din 23 c. mai prezintă pe cineva de rusofil și

desvâlește un incident, care eventual micșorează importanța excursiei koșutiste la Petersburg.

În ședința din 23 c. deputatul român dl Alexandru Vaida într'un discurs mai lung a ținut să înfiereze atitudinea partidului independist față de Tripla Alianță și excursia plănuită a contelui Károlyi în Rusia. Contele Tisza a obiecționat, că să miră cum tocmai dl Vaida înfierează rusofilismul, când relațiile lui cu frații Gerovsky sunt cunoscute. Frații Gerovsky sunt de prezent deținuți în Austria pentru complicitate cu condamnații ruteni dela Siget și suspecți de panrusism. Ministrul prezident declară, că la caz, când dl Vaida ar nega aceasta va produce documente, cari vor grăi mai cu temei. Dl Vaida declară, că în vară când își făcea praxa medicală la Karlsbad s'a prezentat la dânsul un băiat tinăr cu un bilet de recomandare dela Gerovsky, care încă era medic în Karlsbad. Acest tinăr, care se dase de rutean și doria să scape poporul rutenesc din nordul Ungariei din ghiarale mizeriei și să-l trezească la viață națională nu era altcineva, decât detectivul Duliskovići, exmis anume de a urmări propaganda panrusă în monarhie.

Dl Vaida, care nu știa cine e bunul rutean s'a informat asupra stării rutenilor a promis că va înzista și în Camera, ca să se amelioreze soarta acestui popor nenorocit dar mai deaproape nu-i poate da nici un ajutor deoarece nu cunoaște referințele rutenilor.

Duliskovići voia însă cu orice preț se puie mâna pe câteva șire de recomandare dela dl Vaida către un deputat din Camera austriacă cu numele Markow, a cărui sentimente panruse erau în deobște cunoscute. Dl Vaida a refuzat orice scrisoare, fiindu-i

suspect tinerul și neînțelegând cum de să adresează Duliskovits tocmai dânsului, care în viața lui a fost totdeauna împotriva tinerii panslave, primejdioase deopotrivă românilor cât și monarhiei. Dl Vaida declară, că e curios de documentele promise de ministrul prezident și le așteaptă cu tot sângele rece, căci în aceasta manoperă vede o anumită încercare a guvernului de a compromite în alte cercuri.

În ședința următoare Tisza prezintă un bilet al lui Gerovsky în care acesta îl recomandă în trei șire pe Duliskovici ca pe un rus bun. Desvâlirea aceasta a contelui Tisza a făcut o impresie dureroasă chiar și în cercurile guvernamentale.

Foile opoziționali să întrebă prin ce împrejurări a ajuns contele Tisza la acel bilet? Iar celea guvernamentale lasă să se întrevadă, că regretă eșecul ministrului prezident, în chestia aceasta dnii deputați dr. Teodor Mihali și Ștefan Pop publică o declarație în „Românul“ în care condamnă atitudinea ministrului prezident, zicând între altele:

Atitudinea ministrului președinte contele Ștefan Tisza face impresia, că ține cu orice preț să ne prezinte ca rusofili. Probabil ar dori, că dacă arde casa lui, să ardă și a noastră. Dar deputatul Dr. Alexandru Vaida-Voevod a exprimat în discursul său vederile partidului nostru și ale întregului neam românesc și dela această politică nici de hatărul contelui Ștefan Tisza nu ne vom abate. Noi ne identificăm cu amicul și colegul nostru Dr. Alexandru Vaida și regretăm adânc, că evenimentele grele ne țin de parte și nu am putut sări momentan în ajutorul lui.

FOIȚA.

Contribuția la isticia gramaticii românești.

XVIII. Gramatica Petru Maior 1821.

(Continuare și fine).

Dela renumitul nostru literat Petru Paul Maior, repausat ca revizor de cărți, la Buda în 1821, nu avem azi o gramatică sistematizată și completă.

Ce ne-a rămas totuș sunt numai două crâmpoșe latine de conținut gramatical românesc. Unul conzistă din 3 capete. Celalalt e mai mărișor, cuprinde 10 capitole. Ambele sunt fidel preșerise în aici despomenitul „Arhiv“ alui Cipar.

E de relevat, că fragmentul al doilea cuprinde și materia din cel dintâiu, însă în proporții mai întinse. Cipar când le publică zice: „nu ne facem nici o observațiune, fiindcă nu voim al critica, iar în ce diferesc ideiele autorului acestor fragmente de ale noastre, e cunoscut din operele noastre“.

În ceste trei capete a fragmentului prim se tratează:

- Caput I. De Articulis,
- Caput II. De Nominibus,

Caput III. De Declinatione Substantivi cum Adjectivo.

Tabla materiei fragmentului al doilea e:

Caput I. De partibus orationis (propozițiunii) in genere.

Caput secundum. Declinatio Articuli definiti. Articuli indefiniti Declinatio.

Caput III. De declinatione articuli lu cum nomine.

Caput IV. De declinatione substantivi cum adjectivo.

Caput V. De formatione nominum feminorum a masculinis.

Caput VI. De Ge (ne) ribus Nominum.

Caput VII. De formatione (numeri) nominativi pluralis a singulari.

Caput VIII. De formatione numeri Pluralis substantivorum.

Caput VIII. De augmentanda, et diminuenda significatione Nominum¹⁾.

Caput IX. De Pronominibus.

Este de observat, cumcă unele sunt șterse în manuscris, altele șterse și iarăș induse. Cipar a reproduș și părțile aceste.

Petru Maior în corpul acestui studiu gramatical relevază adeseori și variatele proprii dialectului zis azi macedo-român, el îi zicea, „Din Dacia Aureliană“.

Manuscrisul conține și câteva note.

¹⁾ Se vede deci, că capitolul acesta adecă al VIII-lea ocure de douăori.

Scriitorii nostri mai vechi toți sunt de părerea, că P. Maior a scris o gramatică sistematică și întreagă, carea însă s'ar fi pierdut laolaltă cu alte manuscrite.

Boerul moldovean Iordache Malinescu, la 1834 edă a doua dată Istoria pentru începutul Românilor, alui Petru Maior, tot la Buda¹⁾ și cu cirile, adăugându-i și alte scrite. Opera fu aranjată pentru tipar de bănașanul Damaschin Toma Bojinca, jurisconzultul Moldovii. Bojinca apoi scrie, că s'au pierdut mai multe manuscrite, „dintre cari, cel mai însemnat și aducător de durere, este gramatica românească, ce Maior a avut'o gata de tipar și acum s'a pierdut ca și când nici n'ar fi fost²⁾“.

Tot de socotința aceasta e și Ioan Alexi, student teolog la universitatea din Viena în seminarul Sf. Barbara mai apoi întâiul episcop la Gherla, carele la anul 1826, în Buda, edă o gramatică românească în limba latină³⁾. În prefața-i spune, că: „O gramatică acomodată acestui op (adecă ortografiei dacoromâne) Maior a avut'o asemenea gata, ca

¹⁾ Prima ediție a făcut-o însuș autorul în 1812, pag. 1—347 format cvart, a treia și ultima e de societatea „Petru Maior“ în anul 1883“.

²⁾ Pg. IV la Prefațiunea disputelor (Malinescu le zice pe grece filonichiele) lui Maior, cu cenzorul său Kopitar din Viena.

³⁾ Mai jos la locul potrivit vom examina și aceasta carte.

Procesul dela Sătmar.

— *Dela corespondentul nostru.* —

In ziua a doua a sosit un public foarte însemnat mai ales din satele și orașele învecinate. Inafară de cei veniți din Maramurăș și Selaj, se remarcă un număr foarte mare de oaspeți din Ardeal și ținuturi mai îndepărtate. Distinsul publicist *Roberto Fava*, va sosi la noapte, de asemenea și deputatul *Vajda-Voevod*, dar d-l *George Pop de Băsești*, din cauza unei indispoziții, nu va putea participa. Dezbaterile le conduce președintele Dr. *Némethy*, iar judecători votanți sunt *Jeney* și *Rozgony*. Numărul acuzaților este de 35, iar ca martori au fost citați 30. Lista acuzaților e următoarea:

1. *George Murășan*, de 55 ani, născ. în *Tiream*, locuitor în *Moftinul-mic*, preot gr.-cat. (ca instigator).
2. *Ioan Ceghi sen.*, de 63 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, plugar.
3. *Iacob Moldovan*, de 31 ani gr.-cat., născ. în *Teiuș*, loc. în *Moftinul mic*, plugar.
4. *Petru Tarța*, de 24 de ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, plugar.
5. *George Boariu*, de 45 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, plugar-pălmaș.
6. *Andrei Botiș* de 19 ani, gr.-cat. născ. în *Belteac*, loc. în *Moftinul-mic*, vizitiu la moșie.
7. *Vasile Șuta*, de 19 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar.
8. *Grigore Borota*, de 35 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, zidar.
9. *Grigore Contea*, de 33 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, gornic jurat.
10. *Vasile Pop*, de 18 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar pălmaș.

acuz să-o publice, dar a ajuns pe mâinile altora și așa doară a perit". In sfârșit academicianul dl *Marinescu* în discursul său de recepțiune din anul 1883, despre „*Vieța și operele lui Petru Maior*“ zice: „*Petru Maior și-a încheiat aceasta gramatică*“.

A mai scris *Petru Maior* și se află publicat de *Cipar* tot în „*Arhiv*“ „*Disertație despre Articlii limbii românești*“ apoi *Fragmente Sintactice* și în sfârșit iarăși ceva *Fragmente latine despre Articul*.

Nu ne ocupăm mai pe larg cu nici unul din fragmentele lui *Petru Maior*, căci propusul nostru e a examina aici și acum numai gramaticile întregi. Altcum felul gramatical de a vedea, alui *Petru Maior*, e bine cunoscut, din alte scrieri limbistice alui, mai vărtos din *Orthographia romana. sive latino valachica* împreună cu cheia, cu care cele ascunse ale rădăcinii cuvintelor le deschide, apoi *Dialogul pentru începutul limbii române*, dar nici asupra persoanei lui *Petru Maior* nu zăbovim aici fiind aceea bine cunoscută cărturarilor nostri.

Am folosit *Cipar* Arch. pg. 27—33; 297—299; 338—343; 355—357; 380—384 și 705. idem *Acte și frag.* pg. 90, *Moldovan Gergely* l. c. 314. *Philippide* l. c. 185. *Densusian* l. c. 245. *Haneș* „*Desvoltarea etc.*“ l. c. pg. 21—32—37—58. Dr. *Mariencescu* „*Vieța și operele lui Petru Maior*“ *București* 1883 pg. 32—33 și 37, și „*Istotia pentru începutul Românilor în Dacia*“, alui *Petru Maior* ediția a III. din 1883. *Gherla* pag. XXII—XXIII și XXVIII.

Stefan Pop.

11. *Vasile Tot*, de 18 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar pălmaș.

12. *Maria Indrei măr.* *Vasile Pinte*, de 32 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, membră de familie.

13. *Ioan Ceghi jun.*, de 36 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, al doilea primar.

14. *Ioan Varju*, de 20 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, pălmaș plugar.

15. *Augustin Cadar*, de 19 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar.

16. *Ștefan Șocondi jun.*, de 19 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, plugar.

17. *Pavel Șocondi*, de 28 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar.

18. *Maria Andor*, măr. *Ioan Tarța*, de 26 ani, gr.-cat., născ. în *Stroi*, loc. în *Moftinul-mic*, în familie.

19. *George Tarța sen.*, de 57 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, pălmaș.

20. *Grigore Balla*, de 27 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, pălmaș.

21. *Ioan Silaghi*, de 19 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, pălmaș.

22. *Ioan Torsan*, de 22 ani, gr.-cat., născ. în *Rev*, loc. în *Moftinul-mic*, cantor-învățător.

23. *George Șuta*, de 30 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, pălmaș-plugar.

24. *Mihai Gârduș*, de 32 ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar.

25. *Alexandru Pop*, de 31 de ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*, plugar.

26. *Ioan Văleanul (?)*, de 65 ani, gr.-cat. din *Moftinul-mic*, plugar.

27. *Pavel Variu*, de 20 ani, gr.-cat., din *Moftinul mic*, plugar.

28. *Vasile Borota*, de 33 de ani, gr.-cat., din *Moftinul-mic*.

29. *George Dănilă*, învățător în *Sanislău*.

30. *Petru Rațiu*, de 65 ani, a decedat.

32. *Vasile Serény*, de 30 ani, e emigrat în America.

32. *Romul Bontea*, de 15 ani, a emigrat în America.

33. *George Dănilă*, învățător.

34. *Vasile Burian*, plugar.

35. *George Oros*, polițist.

Dispoziția în oraș pare a fi destul de pașnică. Ziarele locale scriu pe un ton destul de domol și părerea generală e că acuzații vor fi chitați. După ascultarea celor dintâi trei acuzați, cari recunosc, că au strigat vicariului: „*leși afară*“ dar nu s'au atins de el *Acuzatul Ceghi* declară — spre marea ilaritate a auditorului — că nu l'a lovit pe vicar, ci numai l'a *netezit*. Se cetește apoi fasiunea vicarului *Jaczkovics*.

Intre alții a fost ascultat și *Ioan Dunca*, un băiat de 8 ani, care n'a fasonat nimic, căci ajungând în fața tribunalului a început să plângă. — *Acuzații* și câțiva din martori declară că revoacă fasiunile anterioare, făcute în urma *matratărilor jandarmărești*.

După cetirea fasiunii lui *Jaczkovics* apărătorul *Dr. Iuliu Pordea* cetește următoarea declarație, făcută în acord cu ceilalți apărători:

„*Apărarea va avea să se ocupe în amănunte și strict cu depoziția martorului Mihail Jaczkovics.*“

Iar, pentru ca nu cumva această critică legală să deștepte impresia, ca și cum ar fi inspirată de animozități și anume tendințe, — declar în numele apărării, că deși desaproabăm faptele numitului martor, cunoscute

în procesul de față, desaproabăm cu toată energia și atentatul dela *Dobrițin*“.

Urmează rechizitorul procurorului *Dr. Fabo Zoltán* în care acesta constată că acuzații nici nu sunt români, căci acasă vorbesc ungurește. Faptul că aici vorbesc românește este a se atribui unei influențe îndepărtate, care agită înpotriva episcopiei de *Hajdudorogh*, încă dela înființarea ei. În aceeași vreme susține, că acuzații nu trebuiesc contemplați ca niște agitatori naționaliști, ci pur și simplu ca niște delinvenți, cari s'au făcut vinovați, împedecând pe vicarul *Jaczkovics* în îndeplinirea oficiului sau de vicar de *Hajdudorogh*. Procurorul scoate de sub acuză patru acuzați, între cari și pe *Vasile Tot*, care a fost ținut trei luni de zile în arest preventiv.

După amiazi urmează pledoarele strălucite ale dlor *Dr. I. Pordea*, și *Dr. Romul Boilă*. În aceste grandioase pledoare, cari fac fală distinșilor apărători, s'a făcut istoricul bisericii noastre unite cu Roma, și s'a evidențiat rezistența pasivă a acelor români, cari n'au privit cu ochi buni înființarea episcopiei de *Hajdudorogh*, pe deplin convinși, că biserica de parte de a fi o unealtă a maghiarizării, trebuie să fie cea mai puternică garanță a credinții și a limbii lor naționale.

Sentița se va aduce, probabil, încă Luni.

S. Liturgie.

S'a încins o discuție vie în jurul cuvintelor „*corp*“ și „*trup*“. Azi mâne vom vedea, că să face vorbă în jurul cuvintelor „*Duh*“ și „*Spirit*“, „*pâne*“ și „*pită*“ etc. Vom porni rășboiu contra cuvintelor, cari nu ne plac, ori simulăm, că nu ne plac. Eu unul cred, că tot așa de îndreptățite sunt „*corp*“ și „*trup*“, ca și „*Spirit*“ și „*Duh*“ și nu cred, că ar fi lipsă să mi s'ă taie limba, dacă aș folosi eu însumi odată un cuvânt, altă dată altul, pentrucă același concept îl exprim, ori zic „*corp*“ ori „*trup*“. Poporului în predice, școlarilor în școală trebuie să li s'ă spună, că cuvintele acelea au tot un înțeles. Eu cel puțin așa am propus totdeauna și sunt liniștit în conștiință, că n'am păcătuit contra canoanelor — în aceasta privință.

Că eu folosesc un cuvânt, altul alt cuvânt pentru același concept, nu mă neliniștește, altceva e ce mă neliniștește, când cetesc despre celebrarea s. Liturghii. Cetesc adesea, că s'a celebrat „*liturgia solemnă*“, iar în darea de samă despre vizitația canonică din *Maramurăș* văd, că e vorbă de „*missă citită 1 cor., cântată 2 cor.*“ Am cetit cu luare aminte celea ce s'au spus în *Conc. prov. III.* referitor la s. Liturghie, dar nu găsesc deosebiriile acestea. Nu găsesc vorbă de „*liturghie solemnă*“, sau mai puțin solemnă, nici de „*missă cetită și cântată*“. Aș dori tare, ca *Păr. Dr. Moldovan* să ne deslușască, cum să țin aceste mize, e și cantor de față, sau numai preot și să țin cu incuviințarea Episcopului? Sunt lucruri de o extremă importanță acestea, pentrucă am înțeles, că și în *Arhidieceză* sunt preoți, cari „*citesc*“ sf. Liturghie, fără cantor. Dacă s'ă incuviințază din partea mai marilor o astfel de celebrare a sf. Liturghii mai tare ne-am bucura cei ce avem cantor-învățători,

căci n'ar mai trebui să luăm dimineața pe învățători din școală, ca să servim sfânta Liturghie.

Ar mai fi multe de spus despre ținerea sf. Liturghii în Păresemi, despre care am mai scris în „Unirea”. Eu am cerut autorizare de la Preav. Ordinariat, ca să pot celebra Liturghia sf. Ioan în ori ce zi din Păresemi și nu mi s'a dat. Alții servesc sf. liturghie în tot decursul postului mare și deci presupun, că acela li s'a dat permisiune. Dacă unora li s'a dat permisiune, pentru ce nu să dă tuturor?

Octavian Popa.

Situația Românilor Macedoneni sub noile stăpâniri.

II.

În viitoarele mele articole voi aduce la cunoștința iubitorilor lectori ai ziarului „Unirea”

1. Noua împărțire ce s'a făcut fraților noștri din peninsula-balcanică sub actualii stăpânitori;

2. Ce au căpătat pe hârtie și ce va fi în realitate;

3. Aspirațiile lor;

4. Câți au ajuns sub dominația grecească, sârbească și bulgărească;

5. Situația fraților noștri din noul stat „Albania”;

6. Mijloacele prin cari își vor mântui naționalitatea; și

7. Garanțiile ce a primit România în privința păstrării naționalității lor.

Până atunci însă, voi continua asupra asasinatului oribil dela Corița, săvârșit de către criminalii greci asupra fraților noștri, preotul Haralambie, fratele său Sotir Balamace, Vasile Talabacu, casierul comunității românești, Vasile Frați și Babaianu, fruntași românilor din localitate.

Grecii, sub masca perfidiei și lașității lor proverbiale, acum, după ce și-au realizat planul lor diabolic, de a extermina pe rând, pe toți fruntașii Românilor; precum au procedat cu Cicma dela Grebena, Dida Mihali-Ianache dela Nicopole, Ghica Ctiu Popa dela Vlahoho-Clizura, Gachiu Hristu Gașu dela Moloviște, Gheorghe Mazui dela Gopeși, și încă alți fruntași în număr de peste trei sute, cari au fost publicați, de subsemnatul, pe nume fiecare și localitatea în ziarul „La Roumanie” din București; caută a se desvinovăți și a arunca nelegiuirile lor asupra unor indivizi ireponsabili ca de: Besios, Sachelarios și alții ejusdem farinae, întocmai cum guvernul de tristă memorie al lui Rallis se desvinovăția la 1907—1907 că, Grecia oficială nu poate fi responsabilă de crimele săvârșite din partea bandelor de antați; de oarece acele crime se comiteau pe teritoriul Imperului Otoman.

A venit însă mai târziu tot un grec anume Cleante Nicolaides, care să-i dea de gol și să-i infățișeze opiniei publice universale ca niște farsori, că bandele de antați erau organizate și subvenționate de guvernul grec al lui Rallis. — Și în timpul de față acelaș clișeu întrebunțează privitor la crimele dela Corița, cum că Grecia oficială nu poate fi responsabilă; de oarece faptul s'a săvârșit pe teritoriul Albaniei. — Cu modul acesta, grecii cred, că vor orbi opinia publică. — Astăzi nimeni nu-i poate crede,

căci este dovedit că, în Grecia există o societate denumită „Ochiul nevăzut” în care intră ca membri persoane politice și ofițeri activi din armata greacă și a cărei țintă principală este distrugerea elementului românesc din provinciile anexate și învecinate cu regatul grecesc.

Premierul grec dl Venizelos, care fie zis, a fost și dânsul revoluționar și conducătorul răsvrățiților cretani, din patria sa natală „Creta”, poate fi de bună credință la desmintirea telegrafică ce a făcut-o Directorul ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”, dar nu este de ajuns a se lăpăda de răspundere, justificându-se că, guvernul este ireponsabil, când îi stăteau la îndemână mijloace să oprească desastrul dela Corița, care va rămânea ca o pată neagră asupra guvernului său.

Noi Români cunoașteam prea bine matrapazlăcurile grecești, și orice justificări din partea lor nu valorează cât o ceapă degerată. — În mintea noastră nu s'au șters încă asasinatele din 1906—1907 de antații greci și în urma schimbărilor făcute prin războiul balcanic, am căutat să dăm uitării trecutul și să ducem pe viitor casă bună cu grecii, dar zadarnic, căci firea grecească nu are leuire.

Despre buna lor intenție față de elementul românesc nu numai noi Români suntem convinși, că este falsă și plină de ipocrisie, dar chiar lumea civilizată îi cunoaște îndeajuns; căci iată cum îi descrie marele ziar italian „Corriere della Sera” sub titlul de: *In țara surprizelor.*

Guvernul grec își dă toată osteneala cu puțință pentru ca trupele regulate să nu treacă la insurgenții din Epir; dar grecii sunt așa de șireți!! Și atunci, guvernul grec se acuză tocmai ca părinții al căror copii sunt niște drăcușori și jumătate. — Față de mititei, tatăl și mama i-au aere severe, năstrușnice, îi ceartă urât, ba la un moment dat, câte o palmă bine aplicată, lasă urme trandafirii pe carnea celui corijat...

Părinții se arată cuprinși de o disperare, care emoționează pe naivi; dar între ei amândoi zimbesc: — La urma urmei, e mai preferabil să ai niște copii dați dracului, decât niște blegi!!!

Ce mai drăcușor drăgălaș de pildă, acel sergent major Sachelarios, comandantul unei secții de mitraileze din regimentul 25!! Și Dumnezeu știe ce glume și ce veselie domnește la mesele ofițerești și chiar subofițerești, pe când guvernul luând aere de o nevinovăție neputincioasă, se arată — trebuie să arate și el ceva! — dezolat. — Sergentul major Sachelarios a trecut de partea insurgenților, cu trei soldați și patru mitraileze!

Da. Spunem adevărul; de oarece guvernul grec, sau așa zisa autoritate grecească îl reprezintă, ține la asta.

Se bănuia din nainte, că sergentul major nutrește gânduri de o simpatică insubordonare și era păzit. — Regimentul lui primise ordin să se retragă spre a se evita ocaziunile: apropierea prea mare de insurgenții epiroți, se știe, că dă naștere la ispite.

Paietele ard când stau prea aproape de foc; iar în momentul retragerii, secțiunea bănuțului sergent major fu așezată în mijlocul coloanei.

Era deci supravegheată dinainte și supravegheată dela spate.

Norocul voi atunci ca drumul retragerii să facă la un moment dat o cotitură.

Când e să vie ceasul rău!!

O cotitură? Cei cari păzeau în față coloana lui Sachelarios, așteptau să-l vadă apărând pe viteaz dintr'o clipă într'alta, pe când păzitorii din spate erau siguri, că vor sosi din urmă, pe dată ce drumul va relua linia dreaptă.

Ce se întâmplă însă?

Cum se îndreaptă drumul și se uită în jurul lor, ia-l pe Sachelarios de nicăiri! Caută-l ici, caută-l colea, de geaba... cercetară orizontul... orizontul ține (dacă pot spune astfel) cu epiroții și nu răspunde. Câteva minute, trebuiă numai câteva minute, un spațiu de timp ce pare derizoriu pentru ca un sergent major, împreună cu trei soldați și patru mitraileze să dispară dintr'un regiment în marș, fără a-și lăsa măcar adresa!!..

Bravii luptători rămași în urmă avură nevoe de tot spiritul lor ascuțit, ca să poată ghici, ca voinicul Sachelarios trecuse la insurgenți spre a zmulge Epirul Albaniei deci Europei.

Ce rămânea de făcut după asta, autorității grecești?

Autoritatea grecească, tocmai fiindcă grecească, nu e lipsită de viclenie nici ea.

Se grăbi să povestească atunci următorul și cu totul neașteptatul episod corespondentului lui „Le Temps” iar corespondentul ziarului „Le Temps” îl telegrafă jurnalului său.

Sperăm, că în urma celor petrecute la Corița, cititorii europeni își vor da socoteala de nevinovăția guvernului grec și nu vor fi răutăcioși la adresa lui.

Ce vină au autoritățile grecești, dacă sergenții majori sunt atât de îngrozitor de șireți și dacă drumurile Epirului se pretează într'un chip așa de nebănuț la neașteptata și definitivă dispariție a unor oameni cu oarecare mitraileze. Dumnezeu i-a făcut așa pe sergenții majori din armata grecească: facă-se deci voia Domnului!!..

București, 10/4 1914.

Dimitrie Piliță,
Macedo-Român.

Alegerea deputaților dietali.

(Continuare).

Persoana neadmisă la votare, dacă e trecută în listele respectivului cerc de votare, prezidentul comisiunii de votare e dator să o întrebe, că pentru care candidat voia să-și dea votul. Declarația făcută în urma acestei provocări este a se trece în registrul celor refuzați.

Declarația alegătorului, al cărui vot n'a fost acceptat din partea prezidentului comisiunii, este a se trece tot în acest registru.

La votarea secretă alegătorii votează cu bilet închis în plic.

Plicurile pentru biletele de votare se stabilește în mod uniform ministrul de interne, din astfel de hârtie neștrăvezie, care nu poate să tradeze nici cuprinsul, nici culoarea biletului de votare.

Plicul are mărimea de 10×12 cm și e provăzut cu pajurea țării.

Ministrul de interne trimite la timp comitetului central un număr corăspunzător de plicuri.

Comitetul central dispune imediat, după ce prezidentul de alegere a anunțat, numele candidaților, ca pe seama fiecărui candidat să se scrie, ori să se tipărească atâtea bilete de votare cu numele respectivului candidat, câți alegători se află în cercul electoral.

Toate biletele de votare se fac de mărimea de 8×10 cm. și de egală grosime și calitate, în ce privește hârtia, dar pentru fiecare candidat din respectivul cerc electoral de altă culoare.

Comitetul central trimite din plicurile primite dela ministrul de interne și din biletele de votare făcute separat pentru fiecare candidat, în pachete închise și sigilate, cel puțin atâtea exemplare, fiecărei comisiuni de votare, câți alegători sunt în acel cerc de votare.

Comisiunea de votare examinează înainte de votare, în prezența bărbaților de încredere, dacă pachetele cu plicurile și cu biletele de votare nu sunt cumva violate, apoi le desfac, și dacă din biletele de votare ale vreunui candidat, ori din plicuri, nu sunt exemple destule, se îngrijește de suplinitură lacunei.

Prezidentul comisiunii de votare publică înainte de începerea votării, că fiecare candidat în ce culoare își are biletul de votare, arătând din fiecare bilet de votare câte un exemplar.

Masa, la care ocupă loc comisiunea de votare, trebuie să fie liberă din toate părțile, pentru a fi ușoară comunicarea.

Pe masă este a se așeza o urnă închisă și cu capac, provăzută cu o deschizătură pentru aruncarea biletelor de votare. Înainte de începerea votării comisiunea de votare e datoare a se convinge, că urna e goală. Pe aceeași masă, ori pe altă masă, din nemijlocita apropiere, sunt a se așeza plicurile în care se pun biletele de votare.

În scopul, ca votantul se poată pune neobservat în plic biletul de votare, localul de votare trebuie se aibă o cameră laterală, în care se intră deadreptul, ori apoi în localul de votare are să fie instalată în scopul acesta una ori mai multe cabine închise.

În odaia laterală, ori în cabinetele închise, biletele de votare au se fie așezate pe masă separat, după candidați, deodată, dar în număr mai restrâns. Dacă sunt pe gătate, prezidentul se îngrijește de o nouă cantitate.

Atât în localul de votare, cât și în odaia laterală, sau în cabinetele închise, la loc bător la ochi este a se pune o tablă legibilă, care arată, că fiecare candidat în ce culoare își are biletele de votare.

Pe tablă trebuie se fie lipit câte un exemplar din biletul de votare a fiecărui candidat.

Predarea votului se începe astfel, că alegătorul se apropie de masa comisiunii de votare, și după admiterea sa la votare primește dela prezident un plic.

La rugarea alegătorului prezidentul e dator să-i explice, că singuraticii candidați în ce colori își au biletele de votare.

Alegătorul trece apoi în odaia laterală, ori în vre-o cabină închisă, unde ia un bilet de al candidatului pentru care vrea

să voteze, îl pune în plic și închide plicul. Merge îndărăt la comisiunea de votare, și predă plicul, în care se află biletul de votare, prezidentului, care fără a-l desface, și astfel ca se vadă cu ochii fiecare membru al comisiunii de votare, îl aruncă în urnă.

(Va urma).

Corespondențe.

Corespondență din Oradea.

Conferință preotească. — Paștile noastre. — Ordinare.

Nu știu dacă vorbesc sincer ceice sunt împotriva conferințelor preotești, sau doară vreau să se arete „independenți” și cu „păreri proprii”, dar conferințele aceste, ținute cu seriozitatea ce li-se cuvine, au înrăuriri bune asupra celorce iau parte la ele, și asupra preoților, și asupra credincioșilor din satul unde se țin. —

La noi, în districtul protopopesc al Orăzii de câțiva ani încoace se fac aceste conferințe în legătură cu misiuni pentru popor. Adecă: unul sau doi oratori, — aleși în conferințe — cu o zi înainte de ziua conferinței merg în parohia unde se va ținea conferința preotească, și în cadrul unui înșărat ține credincioșilor o cuvântare potrivită spre a trezi simțăminte pii și întorcere în inimile credincioșilor ascultători, apoi mărturisește pe ceice vin; în ziua conferinței ține a doua cuvântare, după care toți preoții de față se mărturisesc, apoi mărturisește toți pe credincioșii cari vin să se curățească de întinâciunea păcatelor. Sub sf. Liturghie un alt orator le ține o a treia cuvântare. —

Acest fel de misiuni, introduse decurând, deja își arată roadele binefăcătoare, trezesc din amorțeală mulți credincioși, trezesc interes față de lucrul însemnat al mântuirii sufletelor, și se arată a fi un început bun și folositor de regenerare sufletească în satele noastre; misiunile aceste, împreună cu Reuniunile pii cari încep să se formeze pe teritoriul diecezei noastre, vor da cu vreme roade bogate, dacă vom stărui pe calea începută.

În anul acesta conferința s'a ținut în satul mic, ascuns și revărsat pe dealurile și văile dintre Oradea și Tinca, — în Sititelec. Parohul Cordăului (Kordó), On. Francisc Péter a fost misionariul acestui an. Sfințenia și cu sublimitatea acestui lucru ne oprește de aduce laude — bine înțeles, foarte bine meritare — oratorului, căci răsplata faptei și a străduințelor sale o va căpăta dela Păstorul Cel bun; — a vorbit cuminte, la înțelesul de obște, cu însuflețire și dragoste părințească, — și rezultatul a fost că s'au mărturisit — afară de toți preoții de față — ca la 95 credincioși. Socotind că în întreaga parohie avem de tot numai 266 suflete și că mulți s'au mărturisit la începutul postului mare, — acest număr e însemnat și e semn spre bine. Celor două cuvântări frumoase și ducătoare la țintă a parintelui Péter s'a alăturat cuvântarea foarte bine și isteț întocmită și frumos predată a On. Andreiu Pelle, paroh în Giriș, care de asemeni a trezit simțăminte pii și gânduri de întorcere adevărată în credincioși.

Nu mi-se laud misiunile aceste bine-succese, căci aranjatorii lor le-au făcut mănăți de dorul mântuirii sufletelor numai, iar nu pentru laude și recunoștințe omenesti. Incerc însă să schitez aici lucrurile aceste ca să îndemn și pe alții, pe toți preoții să încerce a face asemenea misiuni sfinte, cari se pot face fără greutate mare, și cu ajutorul lui Dumnezeu aduc roade îmbelșugate.

Conferința însăși a tractat mai multe chestii pastorale și practice de interes special. Dar s'a tractat prin rostul On. Nicolae Popa, preot în Sanaeu și chestia foarte importantă a *instrucției catehetice elementare*, care este temeliea vieții credincioase a satorlor noastre; este baza credinței viitoare, a moralei și a fericirii neamului nostru și a întregului neam omenesc. După cât suntem informați, părintele Popa își tipărește disertația instructivă și făcută cu sârguință și pricepere, — deci fiecare preot va putea ceti în întregime și va putea urma planurile de vindecare a relelor cari se nasc din lipsa catehetizării sistematice. S'a tractat și chestia foarte însemnată a alcoolismului, care asemenea trebuie să formeze una din grijile cele mai însemnate a păstoririi sufletesti; căci nu-și iubește sincer credincioșii și-și împlinește numai pe jumătate datorințele acela, care nu studiază și nu se luptă contra alcoolismului.

S'a mai hotărât și înființarea Reuniunilor Mariane, după cerințele și împrejurările fiecărei parohii în parte. Reuniunea Mariană aici în Oradea lucrează, înflorește, și cu necetul schimbă spre bine viața religioasă; acelaș lucru îl vor face și reuniunile din provincie.

Se lucră încet, fără sgomot spre o viață mai bună credincioasă și la noi; și urmând aceste începuturi cu energie întărită, — vom putea gusta și roadele trudelor noastre.

*

Întreaga săptămână mare, aceasta reculegere spirituală, a fost o lucrare febrilă spre sfințirea sufletelor credincioșilor. Ceremoniile sfinte die Joia, Vinerea-mare și cele dela Paști au fost săvârșite de însuș Arhiepiscopul nostru Dr. Dem. Radu, care a făcut liturghia din Joia mare, sfințirea mirului, spălarea picioarelor, ordinare de diaconi, Vecernia din Vinerea mare, prohodul Dni, învierea, liturghia din Dumineca Paștilor, când a și predicat.

E imposibil a da seamă despre aceasta predică a Ilustrității sale; nu se pot reda ideile sublime și cuvintele energice, armonioase, toate predate cu oratoria captivată cunoscută; orice dare de samă n'ar fi nici macar umbra originalului; trebuie să auzim ca să putem să le gustăm pe deplin.

Ne-a dovedit că faptul cel mai însemnat al istoriei universale este învierea lui Isus. Chiar însuși Mântuitorul a pus pondul pe acest fapt, cum și apostolii cei slabi mai înainte bazându-se pe acest fapt au predicat în lume credința în Isus, Dumnezeu omul. Au înțeles și vrășmașii lui Isus aceasta, de aceea au procedat față de El cu măsuri speciale de preveniență, i-au pecetluit mormântul, l'au păzit, mințind au adus mărturii mincinoase despre furarea trupului Lui și au ațit și pe păgâni împotriva creștinilor. Apostolii numai atunci au crezut învierea când au văzut cu ochii și când au pipăit și apoi predicarea lor a cuprins lumea întregă,

și azi se arată o înviorare oareșcare în cele credincioase, și sărbătoarea învierii este sărbătoarea sărbătorilor în sufletele tot mai multor oameni!

În ziua a 2-a Ilustritatea Sa a celebrat liturgie episcopescă în Biserica din Olosig — unde părintele protopop Genț a ținut o cuvântare, caldă și însuflețită pentru apostolia tuturor credincioșilor întru lățirea și păstrarea credinței, și întru ridicarea ei prin Reuniunile pii cari înfloresc în toată lumea; mulțumită lui Dumnezeu, și noi avem din ele: „Reuniunea s. Maria“ și „Reuniunea euharistică“.

Putem zice și noi, că Paștile noastre au fost „Paștile sfințite, Paștile mari“, adevărate sărbători în pustiu de viață de toate zilele.

*

În Dumineca s. Paști II. Sa Episcopul diecezan a ordonat întru preoți pe absolvenții de teologie (din Joia-mare diaconi) Nicolae Câmpian și Ștefan Marcus, cărora le dorim din suflet viață plină de fapte vrednice, însuflețire, evlavie și succes în lucrarea mării lui Dumnezeu și în activitatea pastorală întru mântuirea sufletelor!

Correspondent.

Congrua.

— În atențiunea preoteselor tinere, —

Preoții de pe vremurile mai vechi legau mari sperări de congruă; credeau, că și dâșii vor primi plăți fixe, regulate, ca oficanții statului și vor trăi și ei un traiu mai cinstit, iar noi, preutesele — pe alea vremi încă tinere — ne bucuram, ne făceam iluzii, că ne vom îmbrăca modern, vom purta pălărie, haină strimță și păpuși; ne vom abona foi, cărți, romane.

Însă nu avui rând la acestea. Le-am pus pe fundul lăzii cu diploma mea de învățătoare cu tot, să odihnească în pace!

Venise după soțul meu — fie iertat — care era primit de capelan lângă tatăl său bătrân. Nu pentru că doară satul acesta ar fi putut ține doi preoți, fără ca se rămâie urmaș după dânsul, că aici preot tot din acelaș neam a fost dela întemeierea satului.

Pe un vârful de deal era o casă mare. Acoperișul negru ca noaptea și mușchit; de pe bârne picase lutul, avea niște praguri înalte, uși grele de goron și ferești mici; mai era și răzimată toată se nu cadă. Era casa parohială! Tot exteriorul ei mărturisise: că a fost edificată cu multe generații înainte. Din lăuntru 2 chilii și în mijloc tinda; chilii din dărâpt servea de cămară, pivniță și de toate; acolo era cada cu curechiul, lădoaia cu făina, cânepa; pe cuiu sbiciul, straița cu uneltele coasei, funii și altele. Pe grindă biblioteca bătrânului, matriculele, „Cărțile Săteanului-român“ și niște listuțe de dare.

În ceea cealaltă odaie locuiam și dormeam noi cu toții: eu cu soțul meu, bătrânii, o nepoată ce avea și servitorul. — Soacră-mea zicea soțului ei: părinte — și dta. Socrul-meu muncea toată săptămâna cu vitele sale și servitorul dimpreună — dar când sosea seara sfântă a Sâmbetei — bătrânul venea mai de timpuriu dela muncă și până Duminecă seara era preot în tot înțelesul cuvântului!

Își spăla fața cu apă din gură; își pieptăna părul capului și barba cu degetele, soacră-mea îi cânta albituri curate și-i curăța și ungea cizmele. Bătrânul pleca apoi spre biserică la vecernie; toată seara și dimineața o petrecea în rugăciuni și după slujba — ce-o făcea cu mare băgare de seamă — citia la morboși; le citia de somn, de friguri și de speriat; și toți bine să tămăduiau.

În sările de iarnă torceam până târziu la lumină de ceară; bătrânul ne citia din „Biblie“; în postul mare „pavecernița“ și „Patimile Domnului“. Imi spunea cum botează — prohodește pe preoți, pe laici; cum cununa întâie — adouora — și în fine mă aflai, pe când împlini-i anul — că știu cât un popă! — Notez, că mie mi-au și plăcut mult aceste lucruri edificatoare, căci nici în viață — nici în preparandie nu avusem prilej de ale învăța. — Așa trăisem câțiva ani de arândul în sfta simplitate, până când Dumnezeu — milostivul i-a rechemat la celea vecinice — durere, că și pe soțul meu, lăsându-mă în cea mai mare mizerie.

De atunci lumea a trecut înainte. În locul căsoaiei din deal să edificească o casă frumoasă cu chilii multe. În ea locuiește preotul de acuma.

Dar iluziile mele din tinerețe unde sunt ele? Visam atunci de un traiu mai tihnit, de congruă, de o viață mai ușoară! Oare de ce a lăsat Dumnezeu atâta mizerie pe pământ?

Nina Andreiu, preuteasă văd.

Scrisoare din America.

Onorată Redacțiune!

Cred că fac un serviciu neamului meu când din căldura inimii mele rog pe toți, cari au gândul să vie în America, să nu se miște de acasă, căci aici numai năcazul îi așteaptă.

E drept, că în unele ziare să citește: Să îndreaptă lucrările. Viitor mai bun! dar asta nu înseamnă, că este lucru pentru noi veniții! Cu sutele și miile sunt oameni fără de lucru. Înștiințarea ziarelor acelora înseamnă, că lucrările și fabricile, cari au fost închise din pricina crizei încep a lucra cu angajarea unora dintre oameni, cari și mai înainte au fost angajați, dar nu înseamnă, că este loc pentru noi veniții! Acuma numai au fost dimiși dela companiile de trenuri și dela minele de cărbuni cu sutele de mii oameni!

Foarte puține sunt fabricile, cari lucră cu puterea și lucrătorii toți! Aceia cari lucră, câștigă ceva dar pentru noi veniți nu este lucru!

Nu vreau să descriu scenele sfâșietoare de inimă, când omul e silit a mânca odată la două zile, sau a merge și a cânta o bucată de pâine sau ceva să mănânce printre acele lăduțe, cari sunt puse dealungul trotoarelor, ca să fie golite în gunoiu!

Repet: Rog pe toți să nu plece acuma în America, ci să aștepte îndreptarea aface-rilor, și rog toate ziarele a reproduce aceste știri, cari le scriu cu adevărată dragoste!

„Instrăinatul“.

Sinod protopopesc în Giurgeu.

Sinodul protopopesc de primăvară din protopopiatul Giurgeu s'a ținut în parohia Tulgheș la 2 april a. c., la care au luat parte 7, din cei 10 preoți districtuali.

Amăsurat obiceiului practizat de mult în acest protopopiat, preoțimea s'a mărturisit mai întâiu, apoi adm. protopopesc a celebrat liturgia preasfințitelor la finea căreia a predicat despre răutatea păcatului. La liturgie au asistat și câți-va credincioși.

În vorbirea de deschidere a ședinții sinodali, — ținută în școală, — reinprospe-tează preoțimii datorința de-a înainta zilnic pe scara perfecțiunii, amăsurat cuvintelor s. evang. Mateiu: „fiți desăvârșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceriu desăvârșit este“, însă apoi toate mijloacele de perfecționare propuse în Teologia pastorală, pentru ca la vremea sa cu toții să putem da răspuns bun la înfricoșatul județ, care trebuie să fie prima și ultima dorință a fiecărui păstor sufletesc.

După pertractarea absențiilor, on. Ales. Cojocariu din Telec, și-a citit disertația despre concubinată, exprimându-și dorința ca pentru estirparea acestui vițiu monstruos să se iee mijloacele cele mai eficace. Pentru a putea fi discutată temeinic chestia aceasta atât de actuală, s'a decis a să suscepe în ordine de zi a sinodului de toamnă, care se va ține în Bicaz.

În legătură cu protocolul sinodului anterior citit și cu aceasta ocazie, prezidiul comunică mai mult ordinațiunii consistoriale de interes general, dintre cari, țin să remarc pe cea din 3 Martie 1914 No. 1548, prin care să impune fiecărui preot să catehizeze tinerimea adultă și să țină regulat Insăratul în Dumineci, sărbători și zilele premergătoare.

Urmând firul ordinei de zi, amintesc ca la finea anului 1913 am avut în protopopiatul Giurgeu 3540 familii române grcat., 16579 suflete 656 născuți — 332 feciori 324 fete —, 473 decese, va să zică un sporiu de 183 suflete, 149 cununați, 2196 prunci obligați a cerceta școala de toate zilele. Dintre aceștia 635 au cercetat școlile noastre confesionale — 9 la număr — 326 școlile străine. În total 961 elevi și anume: 581 feciori 380 fete. N'au cercetat nici o școală 1235 prunci și astfel anul 1913 să încheie cu 56% de prunci analfabeti, — în lipsa de școli.

Biblioteca protopopiatului s'a sporit în cursul anului 1913 cu 107 opuri 184 tomuri valorând 1097 lei 60 bani, donate de Academia Română. La finea anului 1913 numărarea în total 210 opuri în 326 tomuri de cuprins diferit, cari să păstrează în cancelăria parohială din Varviz.

Una dintre cele mai însemnate chestiuni, ce s'au pertractat în sinod, a fost chestia cantorală.

Toată lumea știe că dotațiunea cantorilor de pe la bisericile noastre stă sub ori-ce critică, și ar fi timpul suprem pentru regularea și a acestei chestiuni. Începând dela cel din urmă ziler până sus, — sus la oficialii de prin ministerii — preoți și laici —, tuturor li sa ameliat dotațiunea în timpul mai nou, cantorii noștrii au ramas uități și nebăgați în seamă, acărora salar e tot cel de acum 50 ani.

Deși timpul e cât se poate de inoportun pentru a încărea poporul cu impozite noue, totuși să nu se uite pentru a putea ajunge la o soluțiune norocoasă și în această chestie.

După ce repetitele încercări de a se face o conscriere exactă a obiceiurilor rituali din acest protopopiat, n'au reușit, întrucât majoritatea preoților districtuali nici barăm n'a răspuns acestei îndatoriri destul de vrednice iar răspunsul minorității nefiind destul de obiectiv și temeinic sinodul a decis, ca pe viitor să nu se mai forțeze conscrierea obiceiurilor ritualice să fie rugat P. Ven. Ordinariat, ca să dispună edarea opului contemplat în conciliul provincial I titlul VI cap 5, prin ce s'ar curma atâtea și atâtea abuzuri.

După ce s'au aruncat taxele pentru fondul esectoral și al deficiențelor, s'au cenzurat rușiunile fondului cultului tractual de pe anul 1913. S'a constatat că total percepțiunilor a fost de 174 cor. 14 fil., a erogațiunilor 149 cor. 14 fil. Statul activ a fost de cor. 1546'20 și anume: 15 cor. bani gata, 1258.08 depuneri, 92 cor., 92 fil. în obligațiuni private, 170 cor. 20 fil. competențe restante la preoți, etc.

În urma schimbărilor intervenite au trebuit să se conscrie din nou venitele protopopești, cari s'au fixat în 800 coroane, în cari se cuprinde și salariul din fondul clerului.

Augmentarea fondului de pensiuine a preoților s'a cerut și cu aceasta ocazie, iar în ceea ce privește autonomia bisericii noastre sinodul are cea mai deplină încredere în înțelepciunea Ilustrului cor episcopesc român gr.-cat. și a Preaveneratelor noastre consistoare, cari vor ști apăra cu demnitate autonomia bisericii noastre.

Dintre propunerile ce s'au făcut remarc pe aceea, prin care fie-care paroh ca director de școală este îndatorat să extradee din oficiu cu ocazia examenului un atestat care să se vadă, că numitul învățător s'a marturisit și a cercetat în decursul anului regulat biserica amăsurat impunerii § 177 din Regulament, pentruca eventual să fie tras în cercetare disciplinară.

Sinodul peste tot a decurs în bună armonie, după terminarea căruia s'a ținut ședința de constituire a despărțământului „Astrei” sub prezidiul directorului Aurel I. Nicolescu. S'au încasat 132 cor. toate dela membrii, s'a comunicat mai multe cerculare de a le Astrei din timpul mai nou decizându-se ca prima prelegere să se țină în Tulgheș, cu care ocazie va diserta adm. protopopesesc despre alcoolism. Deși despărțământul Giurgeu al Astrei s'a constituit de câțiva ani, din cauza greutăților ivite în timpul din urmă, abia acum a început a da semne de viață. Sub conducerea noului director Aurel I. Nicolescu, avem mare speranță, ca Astra va realiza și prin părțile noastre rezultate frumoase.

Apel.

Rugăm pe cetitorii noștri se urmărească cu deosebită atenție cele scrise de noi referitor la noua lege electorală și instrucțiunile ministeriale privitoare la aceasta (vezi nr. 36, 37, 38, etc. ai Unirii). Îndeosebi atragem atenția fraților preoți, învățători și fruntași ai satelor asupra

examenelor scrisului și cetitului instituite de noua lege electorală (vezi nr. 36 al Unirii). E vorba aci de câștigarea unor drepturi, cari sunt de vitală importanță pentru noi și viitorul nostru. S'ar face oricare conducător al satelor noastre vinovat de tradare al intereselor noastre naționale, dacă nu ar fi în momentele aceste la culmea chierării sale. Rugăm pe dnii protopopi să recerce de pe acum oficiile parohiale, ca acelea să prezinte în termenul cel mai scurt consemnarea știutorilor de carte, să supravegheze, ca preoții și învățătorii să se prezinte în persoană la pretură în ziua stabilită de autoritatea civilă, cu ceice știu carte și au împlinit 24 ani, dându-le toate inviațiunile și stându-le de ajutor întru toate. Păstorul să nu-și părăsească turma în momentele cele supreme. Vrem să dăm astfel dovadă nu numai de o respectabilă maturitate politică, dar și de acel grad de cultură, care să ne statorească locul cuvenit între popoarele, cu cari trăim împreună. *Examenele se încep cu 1 Maiu și vor fi anunțate de primărie în fiecare comună cu 8 zile înainte*¹⁾. În ziua aceea să-și lase fiecare lucrurile sale obișnuite pentrucă atunci se hotărăște de viitorul lui și al copiilor lui. Lupta pentru existența unui popor se dă azi în parlament, iar în fața noii legi electorale trebuie să ne prezentăm ca un popor matur și conștient de datoriile lui. Deci păstor și turmă să fie în ziua aceea toți până la unul la pretură și să-și facă datoria. E un act de cel mai elementar drept cetățnesc, la care ne obligă legile țării.

Diverse.

Rugăm pe Stimaii abonenti, să binevoiască a-și renoi abonamentele și cei ce sunt în restanță cu abonamentele pe anii trecuți să-și achite datoriile. Foaia nu se poate susține fără abonamente plătite înainte.
Red. și Administrația.

Logodna principesei române Elisabeta
Din Atenasă anunță: Curtea regală greacă a încunostițat în mod oficial presa, că în curând se va face logodna principelui moștenitor George, cu principesa Elisabeta a României.

Delegațiunile. Azi s'au intrunit în Budapesta membrii delegațiunilor austriace și ungare, iar mâne la 8 ore a. m. va sosi cu un tren personal A. S. R. moștenitorul de tron principele Francisc Ferdinand, care va locui în palatul regal din Buda. Arhiducele moștenitor va primi în mod solemn pe membrii delegațiunilor mâne Mercuri înainte de amiazi și anume: membrii delegațiunii austriace vor fi primiți în castelul regesc din Buda la 10 ore a. m. iar membrii delegațiunii ungare la 10 1/2 răspunzând în numele Maj. Sale la discursurile celor 2 președinți ai delegațiunilor.

¹⁾ Preoții să se intereseze și direct la pretură, care e ziua satorită pentru examenele din comuna lor?

Între membrii delegațiunii ungare camera magnaților a ales și pe P. S. Sa episc. Gherlei Vasile Hossu, care cu acceleratul de Arad însoțit de P. S. Sa episcopul Lugojului Valeriu Traian Frențiu, eri la orele 10 a. m. dela conferența episcopescă din Blaj au plecat direct la Budapesta.

Știri din România. Cu ocazia aniversării sale, regele Carol a primit din partea monarhului Francisc Iosif o scrisoare autografă de felicitare.

Concurs. „Societatea pentru fond de teatru român” (STR) publică concurs la premiile și ajutoarele în suma totală de 1000 cor., cari se vor acorda din venitele „fondului Procopie Cazotti”.

Se admit la acest concurs:

1. Piese teatrale românești originale, potrivite pentru trebuințele noastre și pentru scopurile urmărite de societatea noastră.

2. colecțiuni de muzică populară, românești.

3. compoziții muzicale originale, cu motive românești.

Lucrările prezentate la concurs pot să fie:

a) publicate (tipărite) în anii 1912, 1913 și 1914 — sau

b) lucrări în manuscris, cari încă nu s'au dat publicității.

Cele de sub a) pot fi premiate, iar cele de sub b) pot să fie ajutate în scopul publicării.

Autorii, cari vor să participe la concurs, își vor prezenta lucrările lor până la 1 Oct. 1914 n. comitetului societății, trimițându-le la adresa secretarului literar, Dr. Horia Petra-Petrescu, Brassó (Brașov).

Notă. — Manuscrisele lucrărilor încă nepublicate se vor înainta anonim; se va alătura însă la manuscris un plic închis, în care se va indica numele și adresa autorului.

Lucrările premiate sau ajutate de „Societatea pentru fond de teatru român” rămân proprietatea autorilor, dar aceștia sunt obligați a da din lucrările lor tipărite câte 20 exemplare comitetului societății.

„Societatea pentru fond de teatru român” publică un nou concurs pentru o piesă teatrală originală, în următoarele condiții:

1. Acțiunea să fie luată din viața poporului nostru din Ardeal,

2. piesa să aibă 1 sau mult 2 acte și

3. să conțină și jocuri naționale, eventual cântări naționale, imbinat în decursul acțiunii.

Premiul va fi de 200 cor. și este pus la dispoziția comitetului din partea d-lui avocat Dr. Constantin Popovici din Beiuș, care își rezervă dreptul de a lăsa să se reprezente piesa pentru întâia dată în Beiuș.

Manuscrisele anonime (cu numele autorului, în plic închis) se vor înainta secretarului-literar al societății noastre, Dr. Horia Petra-Petrescu, până în 1/14 Oct. n., a. c. Brașov, 15/28 Martie 1914.

Pentru Comitet: Dr. Alex. Vaida-Voevod, președinte. Dr. Tiberiu Brediceanu, secretar.

Necrolog. Corpul profesoral dela institutul pedagogic gr.-cat. reg. din Oradea-Mare cu durere sufletească aduce la cunoștință, cumcă iubitul și neuitatul lor director Magnificul și Reverendissimul Domn Ioan Butean în 24 April a. c., după o activitate rodnică profesorală de 43 de ani, în anul al 67-lea al etății sale a adormit în Domnul.

Odihnească în pace!

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca „Unirii“.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 2-90
2. M. Eminescu, *Studiu critic* —90
3. *Câteva momente din începutul bisericii române*, de C. Auner —20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu —12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 3-40
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinței vol. I. —24
2. Impresii —24
3. Sfânta Casă din Loreto —24
4. Floricele din raiu —24
5. Calea spre fericire —30

„*Bucură-te Marie*“ de Fr. Xav. Wetzel în traducere de Ion Belu. Retipărită din coloanele „Unirii“ într-o broșură drăguță de 80 pag. cu literele dlui Alexandru Anca din Gherla.

„*Bucură-te Marie*“ e un mărgăritar splendid între număroasele scrieri de apologetică populară a marelui scriitor catolic Wetzel. Impărțită în 7 capitole explică

„Salutarea îngerească“ făcând totodată niște reflexii de toată frumusețea. Laudele și afecțele adresate Maicii Domnului au menirea să-l alipească pe om mai mult de virtute; și încălzii de razele unei iubiri cerești față de multele noastre imperfecțiuni și mizerii ne aprindem de un dor ferbinte de a ne apropia de Maica și Ocrotitoarea noastră rugându-o să ne primească de fii ai Ei. Astăzi, când cu bucurie înregistrăm în coloanele acestei foi înființarea atâtor „Reuniuni Mariane“ și mai ales, când vedem, că Preasfințitii dela Gherla, Orade și Lugoj să pun în fruntea mișcării fălăind steagul curat al Vergurei, când în Biserica noastră se simt undele binecuvântate al unui curent mai presus de grijile zilnice, credem, că „*Bucură-te Marie*“ a apărut la timpul cel mai potrivit. Sperăm, că sufletele pii să vor împrietini în grabă cu cânticea aceasta adunând din ce în ce mai multă miere dintre sirele ei.

Se recomandă cu toată căldura tuturor adoratorilor Maicii Domnului, membrilor „Reuniunilor Mariane“ și preoților, precum și ca cea mai potrivită cânticea de premiu școlarilor și ca lectură folositoare cărturarilor dela sate.

Se poate procura dela dl Ion Belu, cleric Blaj (Seminar) precum și dela Institutul de arte grafice Alexandru Anca din Gherla cu prețul de 50 fil. + 5 fil. porto

Istoria bisericească pentru școlile elementare greco-catolice de Stef. Roșian. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

Pentru teatrele dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de Octavian Urmorul sănătos și motivele luate noastră ardelenescă o face cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

Sigile conform cercularului consistorial 1408/1914.

1. Sigil pentru școala primară	3-20
1. „ ” de repetiție	3-20
1. Perină pentru sigile	1-
1. Sticla negreală	—28
1. Șipet (cutia pentru sigile)	3-20
- (Când se comandă șipetul numai e nevoie de perină).

Librăria seminarială, Blaj.

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărimă 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul fretat 2-20 cor.

Proprietar, editor: **Vasile Moldevan**.

Redactor responsabil: **Augustin Gruția**.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în finea anului 1913	K. 5,755,858-27
Capitale asigurate pe viață achitate	5,685,328-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1913	foc „ 144,436,366-—
	vieată „ 12,067,702-—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2,696,458-—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

8-36-?

AU APARUT și se află de vânzare la Librăria Seminarială din Blaj:

Apostolul sau faptele și Epistolele ss. Apostoli f. 4., broș. 14 — legat în piele	22-—
Evangelia, dela s. liturgie și inserat din ziua întâie a învierii Domnului Hristos, în 7 limbi, Blaj 1880, legată, în folio	1-20
Euhologiu, crudo 6 60 fil., leg. în piele 9 60 fil., leg. în piele șagren cu foi aurite	12-—
Liturgier, pe hârtie prima broș. 6 cor., pe hârtie secunda broș. 5 cor., pe hârtie prima leg. 9 cor., pe hârtie secunda leg. 8 cor., legătură de lux	15-—
Orologer, crudo 6 60 leg. în piele 9 60, leg. în piele șagren cu foi aurite	12-—
Octoic mic, 8° crudo 1 60 fil. legat simplu	1-90
Octoic cu Pentecostar legat întruna	3-60
Pentecostar mic, 8-o crudo 1 70 fil., leg. simplu	2-—
Prohodul Domnului Nostru Isus Hristos	—30
Psaltire, broș., 2-20, leg. în pânză 3-—, în piele	4-—
Triod, crudo 13 cor. legat în piele tare și cu copcii	20-—
Antologion sau Mineiul, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților peste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,	
Tomul I. legat în piele, cu copcii face	32-—
Tomul II. III. legat în piele, cu copcii face	78-—
- Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor.